

Coma d'insofrible malestar», «lo *garneu* de l'Olaguer procurà amanyagar a la vella -- la visitava sovint, li parlava sempre d'interessos --», *L'Escany.*, 57, 120; i el *DAG.* i *AlcM* n'indiquen d'altres de *La Febre d'Or*, de *Pilar Prim*, i un de Ruyra (inclús femení «*dona tan garneua*», «tot *garneu garneua*»).

Al matís de mal-intencionat degué donar peu el pasatge de *L'Escanya-pobres*, i alhora la definició del Lab., dels quals ho pren el *DAG.*, car no usant-se a Mallorca (manca *DAMen.*) el mot a Aguiló li vindria de nou; del *DAG.* passaria al *DFa.* (no és un mot gaire popular a Bna.). M'ha estat usual des de ben jove i no recordo haver-li notat, en sí, aqueix matís per més que es pugui aplicar a gent terriblement maligna, però ni el context de Ruyra ni els de *Pilar Prim* ni d'altres dels citats, no es refereixen a gent que l'autor presenti com a mal intencionada, si bé no sense alguna malignitat i en tot cas molt maliciosa.

A penes cal dir que tals qualitats morals és freqüent que les suposi el poble a la gent que insisteix a anomenar, i mirar, com a estrangers. Sigui quina vulgui la qualitat real i la realitat concreta significades per les *cofes gatnaudes* que constitueixen la primera documentació del mot, en el doc. de 1363, es deu tractar d'una mercaderia que es creia provinent de terra occitana.

Però d'altra banda el nom de peix no sols fa olor d'occità per la seva terminació *-eu*, sinó que sembla evidentment inseparable dels nombrosos noms de peix que es troben en terres d'Oc anomenats amb compostos o simples del nom del gat: *cat* o *gat-auguí* «roussette, *squalus canicula* Lin., poisson de mer» (mars.), «*gat-de-founs*: *squalus americanus*» (mars.), «*cat de mar*, aiguillat, poisson» (C. Fabre, de l'Erau, † 1786, (mars.) «*mâle du squalo rochier*, *gat-rouquié* (mars.) «*petite roussette*», citats com a sinònims de *cato-d'aigo* i de *cato-* o *gato-rouquiero* pel *TdF*, més *gato-cousiniéro* a Niça «liche, *scimnus nicaeensis*»; afegim-hi encara Provença *gatussio* i Niça *catusso* «petit requin» (*FEW* II, 518b41), *gaton* id. en Schmidl 1771, i fr. *chat de mer* «coquillage hérissé d'épines» (Bescherelle, 1845). Vegeu-ne més encara en P. Barbier, f., *RLR* LII, 104.

En català també tenim *gat* nom d'una mena de peix [*DTO*. 1647, Lacav. etc.], *gat* i *gatet* «*Scyllium catulus*» (*BDC* XI, 51), *gató* *scyllium canicula*, *gat vaire* o *gat ver* (G. de l'Ebre) ib., i *AlcM* ens dona bons gràfics de la *gatamoixa* «chimaera monstruosa» i del *gató*.

Són la major part d'ells esquals, peixos agressius, i alguns armats d'espines com ens mostren els gravats i les descripcions del nostre *garneu* o *gatneu*; consta d'altres que tenen mal aspecte: «acò 's de car(n) de *cat-auguí*: d'una personne de mauvais teint» (*TdF*). No tinc notícia especial d'un nom ben igual a *gatneu* en llengua d'oc; però el fet és que hi ha noms dialectals o comuns occitans del gat felí que sonen colpidorament com *gatneu* o *garnau*: *gatounèu*, -èl, *gatounet* etc. són «petit chaton, *minounet*» en occità comú d'avui, i en parlars llgd. i gc. (*TdF*, s. v. *catou-*

net, V. d'Aspa *gatouliu* «petit chat», *FEW*). I d'altra banda hi ha *minaud* «chat, chatte, en Languedoc» i «personne minaudière» ja en el tolosà Goudouli, c. 1600 («*peù dissec per las minaudos / que toutos èron coutinaudos*»). Ja figura *minault* «chat», c. 1550 en text francès; i també en els parlars de la Sologne, de l'Anjou i del «Centre»; així com *minau* «matou» a Agèn. En fi *minaud* com una mena de flor d'avellaner (la mateixa que en alemany anomenen «*blüten-kätzchen*») té una extensió molt gran pel Llemosí, Berry i «Centre» (*FEW* II, ii, 97b, § 7).

I anem a l'aplicació humana. Si familiarment, per una part, d'un home astut, diem nosaltres que «és molt *gat*» («El japonès és molt trempat, / molt tranquil i molt *gat*» deia l'opereta *Quiquiriquí*, de Barcelona, 1910), també es troba això pertot arreu en els parlars del Sud i Nord de França, i especialment en la variant hipocorística del tipus de *minaud*: p. ex. al Havre *menaine* «femme hypocrite» correspon a *menine* d'Agén etc. (*FEW* VI, ii, 97, § 8). Ara bé, *chattemite* «hypocrite» fr. [1295; S. xv ---], Avinyó *cata-miaulou* id. (S. xvi, Pensier), i *gata-maula* en aquest sentit són generals, i, amb la variant *gato-miaulo*, és de tots els parlars d'oc (*FEW* II, 517b41ss.), llevat de *cato-maucha* en el llgd. i Delf.; cf. encara norm. *catiner* «flatter, être câlins», Saint-Lô *catunas* «hypocrite, sournois», *catuner* «méditer quelque ruse», Anjou *chatonner* «marcher en se dissimulant».

Doncs, bé podem admetre que *gatounèu* encreuant-se amb *minaut*, -*aud*, sinònims, va donar *gatnaut* / *gatnèu* en vells parlars occitans; que això es va comunicar d'hora al Rosselló i a la resta de Catalunya; i que, en canvi, el resultat d'aquests encreuaments locals s'ha antiquat en el País d'Oc o ha passat per ull a Mistral i a Wartburg. Bastaria això per explicar-ho tot. Car en rigor el canvi de *dn* en *rn* s'explica automàticament per diferenciació; però, d'altra banda, hi pogué haver influència del fr. *garnement* 'trapella, mala peça', que ajudaria poderosament, tant al canvi de *t* en *r*, com ja a l'encreuament dels dos mots amb abujament d'una síl·laba; i d'altra banda també és possible que *gatonel*, -*eu*, vagi sincopar fonèticament la pretònica interna.⁹

Així, doncs, expliquem d'un sol cop tres coses: 1) que s'apliqui a un peix, 2) que es digui d'una persona gata, espinosa i maliciosa, 3) que aquest nom o malnom es vagi aplicar especialment als gavatxos, als quals hom sentia aplicar-se mútuament aqueix nom parlant entre ells en llengua d'oc. D'altra banda que el nom d'aqueixa mena de peixos es pren en altres llengües com a base per denominar una persona malignament astuta, en tenim una prova eloqüent en el cast. *marrajo*, que és alhora un d'aqueixos esquals i el nom d'un garneu com una casa, veg. *DCEC* (MARRAJO); i ja hem vist que *marrajo* és precisament l'equivalència que donen Belv., Febrer Cardona i Lab. a *garneu* com a qualificatiu d'home.

DERIV.: *Garneueria* [1904, NOLLER].

¹ Segons Amades-Roig *garnuca* seria «cofa de palangre», cabàs de palma on es guarda la mare i la